

*Предраг Пузовић, проф.*

### **ЈАНКО ХУЊАДИ И ЦЕЉСКИ ГРОФОВИ**

Више од десетак година, тачније од 1443. па до 1456. године, трајали су сложени односи између Јанка Хуњадија и његовог савременика Улриха Цељског. Да бисмо осветлили те односе, за које недостају историјски подаци, осветлићемо личност и карактер Јанка Хуњадија, а затим личност и карактер Улриха Цељског као представника породице грофова Цељских. Ово с циљем да бисмо у том ширем контексту дошли до података помоћу којих бисмо расветлили њихове односе у току тринаест година.

Загонетна личност Јанка Хуњадија загонетна је по многоме, а нарочито по пореклу. Око њега се отимају различити народи. Доказује се његово порекло из староримске породице Корвина; Мађари говоре да је био радом Сикул;\* словенски народи сматрају да он води порекло од пољске породице Корвина, док немачки народи изводе његово порекло од Жигмунда цара немачког и краља угарског. Честа су позивања и на његово влашко порекло по оцу: да је син Војка, који је био у дворској служби краља Сигисмунда, а исто тако да је по мајци хрватског порекла, јер се на њеном гробу налази грб хрватске племићке породице Запоље: вук са звездом и полумесецом. Често га својатају Срби и Бугари. Јован Суботић је на основу дипломе краља Матије Корвина доказивао његово бугарско порекло, али он није критички испитивао веродостојност ове повеље. Ова повеља је уствари била фалсифакт босанског бискупа Ивана Томка Марновића, коме то није био први пут да даје нетачне или

---

\* На основу предања Сибињанин Јанко је „Мађарин, син је Високог Стевана. Позвао га мађарски краљ на неки договор против Турака, и позабави се код њега, око тога. Краљ је имао лијепу кћер за удају и она се заљуби у Високог Стевана, и понуди се да му буде жена. Млади деспот каже да је ожењен, те за то је не може узети. Али млада госпођа не одмиче од деспота. Кад деспот крене дома, пред њим изиђе краљева кћер и каже му да је шњим затрудњела. Деспот дадне њевојци два златна обиљежја са потписима, прстен и бурму, и рекне јој: „Ако буде мушко подај му прстен, да зна ко му је отац, ако ли женско, подај јој бурму, да зна ко јој је отац.“ То је мајка бан војводе Јанка. Она је родила близанце Јанка и Јаницу. Мађари дали су мушком име „бан Јанко“, а деспот Стеван Високи дода „бан Јанко Деспотовић“ (Босанско-херцеговачки изворник бр. 5, Сарајево 1897, стр. 192).

тенденциозне податке о прошлости. Исти Јован Суботић проширује Јанково порекло и на Србе. Иларион Руварац, проучавајући изворе и литературу са строгим акривијом једног научника, оспорава српско порекло Јанково, критикујући при томе погрешан суд Јована Бошковића. Руварац не само да тврди да Јанко није Србин, него не верује да ће се његово српско порекло „икад моћи доказати, па макар то покушавале доказивати све на свету научне академије и мимо тих академија сви остали писци и научници“. Дакле, што се тиче Јанкова порекла факат је да није Србин иако је код нас Срба много олеван, слављен и поштован као борац против Турака. Свакако је најтачнија тврдња да је он влашкога порекла, управо Влах који је рођен 1387. год. од оца Војка, који је био у служби на двору угарског краља. Очигледно је тенденциозна вест да је он служио као коњушар грофова Цељских, пошто су ову вест ширили само Цељски. Надимак Хуњади Јанко је добио по ердељском граду Хуњаду, који је стекао његов отац Вук заједно са браћом Магасом и Радулом.

Јанко Хуњади, познат у нашим народним песмама као Сибињанин, будући васпитан у ритерском духу био је у првом реду борац, ратник и као таквог красиле су га многе особине ратника. Он је за самог угарског краља Сигисмунда „одличан витез нашег двора“, док за Стефана Томаша, такође његовог савременика, он је сјајан и моћан човек. Он је човек поштен и суров, властољубив и мрзи своје непријатеље. Као појава Јанко је био средњег раста, велике главе, смеђе косе, великих очију, умиљатог погледа који је сваком уливао поштовање и приврженост у срцу. Поверење које је он уливао и храброст којом се одликовао приметио је сам Сигисмунд, који га је као младог витеза повео са собом 1414. године у Ахен на своје крунисање за краља Немачке. Он га је, такође, шест година касније (1420), повео са собом у рат против чешких Хусита. Највиши успон Јанкове славе и признање пред угарским двором било је 1446. године, кад је на Духове на Ракошком пољу код Пеште проглашен за „губернатора краљевине“. Ово свакако није ишло у прилог Цељским грофовима, чији је углед и утицај у Бечу због овога био озбиљно пољуљан.

Главно ратно подручје Јанково био је фронт према Турцима. Нас овде не интересују његови односи према Турцима, али их помињемо јер су они колико израз његове војничке моћи и јунаштва толико и израз његова сажаљења према хришћанима који су страдали од Турака. Последњи његов сукоб са Турцима био је приликом одбране Београда 1456. године. У то време је завладала куга, чија је жртва био и Јанко Хуњади, који је умро у Земуну 11. августа 1456. године, а нешто више од два месеца доцније, 23. октобра исте године у Илоку, умире од куге и Иван Капистран, такође велики хришћански борац против Турака. Не мирећи се чак ни на смрти са највећим непријатељем Хришћанства, Турцима, Хуњади саветује на самртном часу својим синовима да наставе борбу против њих и тиме увећају његову славу. По његовој жељи тело му је пренето у Сибињ и сахрањено у тамошњој катедрали, где се и данас налази.

Породица Цељских је немачког порекла. Била је то у почетку мала племићка породица, која се доселила на подручје данашње Словеније, али која је знала да води такву политику којом ће стално да увећава свој углед. Она се меша у политику европских држава и династија 14. и 15. века, и то као породица од велике снаге и утицаја. Њена снага имала је материјалну подлогу, стекла је силне поседе у Корушкој, и источним Алпима. Почетак њиховог политичког успона био је везан нарочито за Хабзбурговце, с којим касније постају непријатељи а стварају пријатељске односе са другим дворовима. Године 1331. наслеђују велике поседе у Штајерској, добијају Цеље и узимају назив Цељски, а десет година доцније, 1341. додељује им се грофовска титула коју је издејствовао Фридрих I. Њихов углед као грофова још више расте територијалним јачањем и породичним везама са пољским и мађарским владарима, затим са босанским краљем Твртком, хрватским кнезом Стефаном Франкопаном и најзад са српским деспотом Бурђем Бранковићем. Они постижу временом степен државних кнезова. У изворима којим располажемо не налазимо података кад су дошли из Немачке, а исто тако не знамо која су лица у почетку представљала ову породицу. Али у последњих сто и нешто година од времена од када постоје грофови имамо неколико имена која су заслужна за подизање њиховог породичног угледа, који је у сталном успону. Најпознатији су Фридрих I, који је имао синове: Улриха I и Хермана I. Херман I имао је сина Хермана II. Фридрихов син Херман I оженио се 1361. или 1362. Катарином кћерком босанског бана и доцнијег краља Твртка I. Према одлуци босанског краља Твртка II, датираној 2/9 1427. у Бобовцу, требало је, за случај ако би Твртко II умро без законитих наследника, припасти краљевина Босна грофу Херману и његовим наследницима. Ова се намера није остварила. Херман II је умро у Братислави 1435. и сахрањен је у својој задужбини, у картузијанском манастиру у Плестерјама у Долењској, који је основао 1410.

Цељским је много сметало вазалство под Хабзбурговцима кога су се ослободили тек 1423. године, заузимањем краља Сигисмунда. Од тог времена, па надаље они се убрајају у великаше римско-немачког царства.

После Хермана II на чело породице Цељских долази његов син Фридрих II 1435. године. Човек који је уморио своју прву жену 1422. год., Елизабету Франкопан, да би се оженио племкињом, Вероником, такође Хрватицом, против воље свога оца и краља Сигисмунда, коју је најзад стари гроф Херман извео пред суд и као вештицу дао је уморити 1425. године. После очеве смрти на чело породице Цељских долази 1435. Фридрих II, са својим сином Улрихом II. Овде се, уствари, приближујемо врхунцу славе и власти Цељских. Успеси Хермана II допринели су много томе да је цар Сигисмунд уздигао 1436. године сина му Фридриха II и његовог сина Улриха II, као и његове будуће наследнике, у ранг државних кнезова, даровао им грофовију Цеље, Портербург, Стернберг као државни феуд и подигао те поседе у државне кнежевине. Сад Цељски имају право више судске власти и право ковања новца. Они сад

непосредно потпадају под краља и круну без посредовања Хабзбурговаца. Цељска кнежевина, која је у сталној експанзији, озбиљно прети Хабзбурговцима да потисне њихову власт са словенских територија.

Политика цељских грофова развијала се по курсу политике средњевековних династа у Европи. Скупљена су многа материјална богатства, увећани поседи, проширене територије, стечена достојанства и све је то била солидна подлога њихове моћи. Зато моћни грофови цељски, налазећи се у Словенији, успешно паралишу власт Хабзбурговаца на подручју јужнословенских земаља, хватајући јака корена политичким и другим, а нарочито женидбеним односима, са дворовима Хрватске, Босне и Србије, утичући на развој догађаја и прилика у тим земљама.

Сјајни врхунац успона Цељских представља син и наследник Фридрих II, Улрих II, који је проглашен за грофа још пре ступања на тај положај. Политика Цељских као грофова, окренута Подунављу и Балкану, нарочито долази до свога изражаја за време Улриха II, а она страна политичког живота, окренута Западу и Средњој Европи, као да слаби. Затегнути односи са Хабзбурговцима довели су до дуготрајних међусобних борби, од којих су страдале словенске земље, али које су борбе окончане привидним примирјем, из кога су Цељски ипак извукли извесно признање. Године 1443. склопљена је Цељско-хабзбуршка погодба тако да су Хабзбурговци признали Цељске као државне кнезове. За Цељске је ипак било кобно мешање у наследство Угарске после смрти немачко-угарско-чешког краља Алберта II 1439. године и у унутрашње прилике Угарске, Аустрије и Чешке.

Последњи и најчувенији из породице Цељских Улрих II, представља врхунац успона и крај њиховог постојања. Будући да је био син Фридриха II и његове жене Јелисавете Франкопан, у њему је струјала племићка и војничка крв Цељских и Франкопана. Био је то човек великих душевних способности, који је био на висини правих династа свога времена. За Лиречека он је један од најсилнијих људи свога времена. Енеј Силвије је дао његов лични опис у врло живим и импресивним бојама, који залази и у карактер Улриха као човека. „Човек висок стасом, испупчених прсију, крупних костију, сувоњав, танких голеница, бледог лица, великих, крупних очију, нешто закрвављених, гласа промуклог. Што се тиче карактера, био је поносит и високоуман, бистар и оштар памећу, али непостојан и променљив. Неуморан на раду, неуморан љубећи жене. Реч задњу слабо је кад држао, умео је да се прикрива, туђе је отимао, своје расипао, брз је био да од речи одмах пређе на дело.“ У Улриху се стварно осећале две породичне струје и њихове карактерне особине: поноситост, одважност и јунаштво по мајци, која је била од Франкопана, а похлепност за иметком и сјајем, распиништво, лукавост и страпност, по Цељским. Он је највише личио на свога деда, Хермана II, који је такође био словенске крви, син Котроманићке. Улрих је властољубив и поносан, до суровости заједљив, зао, себичан, али истовремено и храбар човек, углађен и мање поштен од свога савременика Јанка Хуњадија. Он је препредени политичар и политички интригант.

Породица грофова Цењских, као племићка, ритерска, грофовска, водила је један живот, може се рећи, у многоме распусан. Зато извесне слабости и зла налазе се код њих од раније и то се пренело са оца на сина. Њима је комплекс жене постао опсесија. Они су познати као људи у моралном погледу грозни међу грознима. Они су браколомни, па страсно жуде за женама, које су често жртве њихових страсти. Тако је Фридрих II убио своју жену Јелисавету Франкопан, мајку Улрихову, не водећи рачуна што оставља свог малолетног сина без мајке само да би удовољио својим страстима и оженио се племкињом Вероником. Али и његов син није много бољи. Док је био у законитом браку са Катарином Бранковић одржавао је везу са једном женом из Беча. Отац га је зато прекорео, али он му је одговорио, пребацивши му за убиство његове мајке.

Улрихове политичке експанзије према Балкану подредиле су себи и његов лични живот. Он склапа брак са чисто политичком намером са Катарином Бранковић, ћерком деспота Бурђа Бранковића. Деспот Бурђе Бранковић, видећи да се налази између два јака политичка и војна фактора, цељског грофа Улриха и турског султана Мурата II, разудо је две своје ћерке у року од две године и удомио их на овим дворовима, Катарину 1433. за Улриха II. а Мару 1435. за Мурата II, давши обема богат мираз. Катарина је била толико лепа и богата, да за њу није било прилике код угарске господе. Посредовањем Жигмудове тетке Варваре запросио је Улрих II, и то је био комплимент њеној лепоти, „јер један Цељски никад не би узео жену која је без великих личних дражи“. Међутим, и поред њених личних особина, како каже папа Пије II, што је она била „лепа и поштена“, то је ипак био политички брак. Катарина је била „анђео од жене“ кад је могла да издржи тиранију таквог мужа. Папин суд о њој „лепа и поштена“ свакако да је био објективан, кад он то каже за једну девојку друге конфесије (православне) удаћу за римокатолика, а која није примила римокатоличко вероисповедање. Она је на двору римокатолика Улриха била православна, па је ради ње на том двору био православни монах као духовник. И њена кћи Јелисавета била је православне вере све до удаје за Матију, сина Јанка Хуњадија. Катарина, налазећи се у једном политичком браку, деловала је политички за Србе. Поред тога што је држала и неговала православље у коме је васпитана код својих родитеља, она је насељавала Србе по добрима свога супруга, по Крањској, Штајерској и Хрватској.

Карактер ове двојице савременика, Хуњадија и Улриха, типичан је такмичарски. Њихова борба око престола, затим њихов углед који су уживали и један и други, и најзад оно типично војничко и политичко код једног и другог, условљавало је једну грозничаву атмосферу њихових односа испуњену детаљима свађа и клеветања. Поред великог свог политичког и војничког изражаја према другим суседима, они су велики део своје енергије утрошили један против другог. Углед типичног војника, грубог Хуњадија, био је мета нимало поштеносте и врло углађеносте Улриху. Зато њихови односи, сачињени у првом реду из свађа око политичког престижа, имају и других обележја, као политику према Босни и женидбено-удадбе-

не односе. Тако је повељом Твртко II од 2. септембра 1427. дао у наслеђе Босну Херману II, у случају да он остане без мушких наследника. Наслеђе босанског престола било је повод највећим делом оних великих сукоба између Јанка Хуњадија и Цељских. Твртко II Котроманић остао је без мушких наследника, али ривалство Хуњадија у односу на иначе јаку породицу Цељских, дошло је до изражаја. Године 1443. умро је Твртко II, али је Хуњади успео да омете остварење Цељских које им је ова повеља пружала. Гроф Улрих настоји да нешто учини преко Беча, али не полази са војском да заузме престо Котроманића, јер би требало да пролије много крви. Јанко је успео да осујети тестаментално право Цељских и да на престо босански доведе Томаша. Овај му се 1444. године захвалио једном повељом, обећавши му помоћ у војсци и новцу и понудио му уточиште, ако му буде било потребно. Велике сукобе између Хуњадија и Цељских није могла да уклони ни опасност од Турака која им је стално претила.

Углед Јанка Хуњадија, славнога јунака у ратовима против Турака, не само у Угарској, него у читавом хришћанском свету, растао је. Хуњади је имао уза се јаку странку у Угарској и одушевљену војску. Тај углед је нарочито порастао од Духовског сабора 1446. године, када је он проглашен за губернатора краљевине. Овај избор и проглас учинио је снажан, али није одјек у Бечу, где је уплив грофова Цељских био приметан. Његов велики, тачније огромни уплив који је имао у Угарској, почео је да се осећа и на бечком двору, али је Улрих, чији је углед на двору био јачи, а тиме пољуман-ковао озбиљне сплетке против Хуњадија, оцрњујући га лажима и клеветима, да би га што више омрзнуо краљ. Краљ који је био млад, свакако је почео да схвата Улрихово клеветање као тачно, јер је Улрих говорио да Хуњади није веран краљу, да тежи за угарском круном и да ће краља отровати или неким другим начином уклонити са овога света.

Улрих, који се грчевито борио за очување свога угледа и престижа на бечком двору, није бирао средства којима ће што боље да оцрни свога такмаца Хуњадија. Али, та средства се њему нису чинила довољно ефикасна, него је он пошао корак даље, па је решио да скине себи са врата озбиљног и опасног такмаца Хуњадија. Зато Хуњади добије позив да хитно дође у Беч, што он не учини, јер му је изгледало сумњиво. Он се за тај недолазак правдао пред краљем следећом поруком: „Ако Ваше Величанство жели да му се поклоним у Угарској, ја ћу најпокорније то учинити; али изван граница краљевства да идем — нити је сигурно, нити је угодно, а у овај час и непотребно“. Овај његов недолазак, тачније неодазивање на позив, Улрих је искористио максимално у своје сврхе. Наведено извињење је представио краљу као пукву формалност, иза које се крије Хуњадијев презир краљеве личности и нечиста савест губернатора Угарске. Улрих је толико утицао на краља, да је он почео сумњати у исправност Хуњадијевих намера, тако да је то Улриху добро дошло да настави са својим даљим сплеткама против Хуњадија. Углађени и пакосни Улрих почиње да губи стрпљење, па од сплетака прелази на непосредно дело. Зато он покушава да зароби

Јанка Хуњадија, али му то не полази за руком. Наиме, он је дошао на границу Угарске и позвао к себи Хуњадија да се договоре о неким важним државним питањима. Хуњади није одбио позив, него је дошао на заказано место и улогорио се у непосредној близини. Имао је код себе две хиљаде коњаника. Затим је позвао Улриха да дође к њему на разговор. До разговора није дошло, јер он уствари није био ни планиран, па кад је цела ова акција промашила циљ, Улрих се врати за Беч, а Хуњади пође назад. Типичан војник са великим политичким искуством Хуњади се јави краљу писмено, да краљ не би ову ствар наопаче схватио, да је спреман да дође у Беч, али, ако краљ пошаље спроводни лист ради посебне сигурности. Краљ и Улрих на ово пристану доста нерадо. Јанко је заиста добио позив да иде у Беч и одазвао му се. Када се примакао Бечу на свега две миље, Улрих му пошаље витеза Ламберга са поруком да пожури, јер му је, наводно краљ изашао у сусрет. Хуњади у први мах није сумњао у тачност изјаве, али, кад је пошао још једну миљу даље и видео да му нико не иде у сусрет, посумњао је. Ту се срео са Улрихом који је са собом довео четрдесет коњаника, обавестио је Хуњадија да је краљ скренуо у оближњи виноград због врућине и да га чека у хладу. Сумња Хуњадијева се повећала, па је затражио од Улриха опроводни лист, а овај, немајући шта друго да каже, одговори да је краљ задржао код себе. Ту више није било места за сумњу, него се сумња претворила у потпуно знање. Радило се о очигледној превари. Зато се плаховити Хуњади расрди на углађеног политичког интриганта Улриха и рече му: „Ти, дакле, злотворе, хтео си у своје мреже заплести праведна човека. Ти наваљујеш на ме иза леђа са варком, а ја бих ти могао сада спреда шаком у лице одговорити. Кад бих само хтео, ти би морао сићи у јаму коју си мени копао. Јер ко би ме могао овде запријечити да овај злочин не казним како заслужује, да ти се осветим и вратим мило за драго. Но дужно поштовање према мом краљу задржава ме да поштедим мој живот који не поклањам теби већ његовом Величанству. Пази се да ми не дођеш више у руке. Онда ћеш исплатити оно што си мени ти намерио. Јест, тако ми живота!“ Изненађен одважношћу неустрашивог Хуњадија, Улрих није имао шта да каже. Стајао је запањен и изговорио је свега неколико нејасних речи. Ту су уствари пропале све његове спетке према Хуњадију. Млади краљ се распитивао о Хуњадију поближе код непристрасних лица и добијао је од свих позитиван одговор о њему као човеку и јунаку, који није био без разлога најпопуларнији хришћански борац свога времена у Европи против Турака. Улрихове спетке биле су очигледне, зато нису могле ни да се остваре. Сплеткама против Хуњадија он је оплео сам себе и проузроковао своје прогонство са бечког двора. Ово прогонство, као и свако друго, није било ни најмање славно и парадно: изашао из Беча са свега четири коњаника, а маса народа га је испраћала псовкама, грдњама, камењем и умало није погинуо.

Улрих је прогнан са бечког двора са којим је био у сродничким везама. Ово користи Јанко Хуњади да се приближи двору, настојећи да прикаже да је он одан краљу. Јанко чини извесне ус-

тупке двору. Уступа краљу утврђења у Угарској, осим неких на југу која су му потребна за пружање отпора Турцима. На двор шаље свога сина Матију.

Ово је трајало само две године, јер се лукави и политици вичнији Улрих поново враћа на двор почетком 1455. године, када је триумфално ушао у Беч са хиљаду коњаника, где га је чак на улазу града дочекао краљ Ладислав са бројним великашима и масом света, која је клицала насупрот грађама и каменицима, којима га је испратила пре две године из Беча.

Враћањем у Беч Улрих не мирује, него започиње поново акцију против свог заклетог непријатеља Хуњадија. Те године одржан је сабор у Бурју (1455. год.). Сабор је највероватније сазван ради опасности од Турака, која је стално расла. На сабору се дошло до закључка да је пружање отпора, једна илүзија, јер је за једну заједничку акцију потребна слога, а ње није било, зато што је већина великаша била између себе завађена, зато натерани заједничком опасношћу они се измире, али остану у завади два најмоћнија великаша, Јанко Хуњади и Улрих Цељски. Уствари, није било могућности за измирење, јер Улрих није дошао на сабор. Плашио се Хуњадија који је хтео раније код Беча да га зароби. Великаши свесни ситуације у којој се налазе посредовали су код обадвојице и они се измире. Да би ово измирење било дубље и трајније уговорена је удаја као његова гаранција; да се Јелисавета, ћерка Улрихова, а унука Бурђа Бранковића, уда за Матију, сина Јанкова. Тако је дошло до још једног политичког брака, који није био дуготога века. Када је Јелисавета, ћерка Улриха Цељског, верена за Матију, прешла је у римокатоличку вероисповест. Тај брак је био двоструко политички. Везане су пријатељством ривалске куће Хуњадија и Цељских, а посредно и непријатељи Бранковићи и Хуњади. Иако Јован Хуњади није постављао питање мираза, који ће његов пријатељ Улрих дати уз своју ћерку, умало баш због мираза није дошло у питање зарука. До брака је ипак дошло, али он је трајао свега три месеца. Јелисавета је као девојка била нежног здравља и више пута је побољевала, па је у браку и поред велике неге, подлегла болести. Њен свекар је звао Ивана Капистрана, фрањевачког монаха, да се моли Богу за њено здравље, али оздрављења није било. Хуњади је ипак искористио склапање овога брака за увећање својих територијалних поседа, што се види из тачке 4. склопљеног уговора између Хуњадија и деспота Бурђа Бранковића, када га деспот пушта на слободу после заробљења у Смедереву. По овом уговору Хуњади је требало да врати деспоту његове поседе у Угарској, али не све, него да задржи оне које треба деспотова унука да донесе у мираз. После смрти Јелисавете изгубљене су све наде на дуготрајни мир између Хуњадијеваца и Улриха Цељског. Ривалство је букнуло још већим пламеном. На будимски сабор 1456. г. дошао је краљ Ладислав са својим доглавником Улрихом, где је требало да се донесе коначна одлука о одбрани од Турака. На сабору нема Хуњадија, јер се бојао сплетки од стране Улриха. Улрих, непомирљиви непријатељ Хуњадијеваца, јавно је претио да ће истребити то „ласје племе“ па је систематски код краља радио против Јанка Хуња-

дија. Како је опасност од Турака била све већа, натерала је самог краља Владислава да преко папског легата поради на измирењу Улриха и Јанка, који се стварно и измире 31. марта 1456. године. Тим поводом је краљ одликовао Јанка, прослављеног јунака против Турака, и новим повељама потврдио му ранија даровања и повластице. Опасност је претила од Мехмеда II, који се спремао да освоји Београд, а онда да провали у Угарску. Краљ је дошао у Пешту, издао неке наредбе и заједно са Улрихом повукао се у Беч, а Јанка оставио на милост и немилост Турцима. Дошло је до крваве битке за одбрану Београда, коју је Јанко на опште задовољство хришћанског света извојевао 22. јула 1456. године. После ове битке, није прошао ни месец дана, Јанко умире у Земуну од куге. Цео хришћански свет га је оплакао. Чак је и Јанков непријатељ Мехмед II био ожалосћен, јер је ценио Јанка као великог јунака. Али, смрти Јанковој искрено се радовао Улрих Цељски.

Угарска се спремала за нове одбране од Турака. Због тога је сазван сабор у Футогу, на који је дошао краљ и Улрих, и читаве чете немачких и чешких крсташа, а био је позван и Јанков старији син Владислав који, сумњајући у могућност заседе, није дошао на сабор, док му није послат спроводни лист. На сабору је доживео разочарење. Краљ је именовао Улриха за врховног капетана у борби против Турака, а то је припадало Владиславу по оцу. Он је морао да врати краљу све крунске градове, нарочито тек освојени Београд, који је млади Хуњади брзо оправио. Додуше, краљ се понашао према Владиславу Хуњадију врло милостиво и љубазно, али је то овоме изгледало сумњиво. Са сабора у Футогу Владислав хитно крене за Београд, да би тамо дочекао краља, који се одазвао Владислављевом позиву да посети Београд. Краљ пристаје да дође у Београд под условом да му се да писмена изјава и заклетва на Јеванђељу, да ће га примити у Београду и испратити онако, како то једном верном поданику пристоји. Очигледно је да је краљ сумњао у верност Јанкових синова. Владислав потпише и закуне се да ће, кад се врати у Београд, да припреми дочек како доликује краљу. Краљ и Улрих Цељски пођу у Београд и поведу неколико хиљада чешких и немачких војника ради предострожности, али, кад су ушли у Београд, мост се пред војницима подиже и градска се капија затвори, те краљевска војска и пратња осташе пред градом. Тако се краљ нађе затворен у граду Хуњадијеваца, који су до скоро држали сву власт угарске државе као изразити противници грофова Цељских. Неколико дана краљ је у граду боравио мирно. Увече, 8. новембра 1456. године пошаље Владислав Хуњади грофу Цељском по једноме своме човеку писмени позив и молбу да идуће јутро дође до њега ради договора о једној важној ствари. Те ноћи посети грофа Улриха један мађарски властелин и саопшти му да је против њега склопљена завера, те да му се живот налази у опасности. Зато нека одмах бежи из града. Понуди му се да га изведе једним тајним путем. На то му се гроф захвали и изјави да више воли да погине него да напусти краља. Ујутру гроф Улрих обуче панцир кошуљу и наоружан пође Владиславу Хуњадију на састанак. Хуњадијевци су фалсификовали једно писмо, као да је то писмо писао

гроф Цељски своме тасту, деспоту, а њихови људи да су случајно нашли и отели то писмо од писмоноше. У писму је, тобоже, гроф Цељски јављао деспоту да ће му ускоро послати две јабукe да се игра са њима. Ово се односило на два сина Јанка Хуњадија. Овим писмом хтели су Хуњадијевци да изазову свађу с Цељским, а с друге стране да пред краљем и осталим светом оправдају убиство, које су смерали да изврше. Цељски уђе у собу за примање, где га је Владислав Хуњади очекивао. После кратког увода изнесе Хуњади писмо и запита Цељског, шта је мислио са ове две јабукe. Зар није тиме циљао на две главе од два сина Јанка Хуњадија? Цељски је уверавао Хуњадија да он није писао то писмо, али се на то Хуњади није освртао, него је позвао грофа да се одрекне свих звања у Угарској и да у пратњи Хуњадијевих људи одмах за свагда напусти Угарску.

На ово се разљути Цељски и повади мач и нанесе незнатну рану Хуњадију. За други ударац није имао времена, јер са свих страна улетеше прикривени дворјани на челу са Силађијем и сабљама нападоше Улриха. У страшној мржњи Хуњадијевци су мртвог Улриха боли и секли.

Трагичном погибијом Улриха II Цељског 1456. године завршени су и последњи сукоби између Хуњадијеваца и Цељских. Тако је породица Цељских доживела крај јер је ћерка Улрихова Јелисавета убрзо после удаје умрла, а двојица синова су такође умрли, један као дете у колевци, а други као дечак од дванаест година. Главни наследник цељског имања постали су према уговору из 1443. године Хабзбурговци. Породица Хуњадија је наставила да живи, тако да је после Јанка владао његов старији син Владислав. Краљ је правео планове да се Хуњадијевцима освети за убиство Улриха. То му је пошло за руком 1457. године, позове их к себи (Владислава и Матију) и на превару их ухапси и баци у тамницу. Из освете за убиство Улриха Цељског погубљен је Владислав Хуњади, а народ угарски извади из тамнице Матију, брата погубљеног Владислава, зета убијеног Улриха Цељског, и постави га на престо краљевине Угарске.

#### Литература:

1. К. Јиречек, *Историја Срба*, превео и допунио Јован Радонић, свеска друга до 1537, Београд 1923.
2. Чedomиљ Мијатовић, *Деспот Бураћ Бранковић*, књ. II, Београд 1882.
3. М. Кос., *Цељски грофови*, Народна Енциклопедија СХС од Станоја Станојевића, књ. IV, Загреб 1929, стр. 883—884.
4. М. Б. Милићевић, *Кнежевина Србија*, Београд 1876.
5. В. Боровић, *Бранковић Бураћ*, Народна Енциклопедија СХС од Станоја Станојевића, књ. I, Загреб 1929, стр. 261—262.
6. Сиблињанин Јанко (народно предање), Босанско-херцеговачки источник, бр. 5, 1897, стр. 912.
7. Феликс Каниц, *Србија земља и становништво од римског доба до краја XIX века*, књ. II, Београд 1985.
8. А. Мајков, *Историја српског народа*, превео с руског Б. Даничић, 2. издање, Београд 1876.
9. Fr. Jaroslav, *Ivan Huniad*, znanstvena priloga »Zori«, Vestnik 1874, стр. 1—5; 17—22; 33—34.
10. Simon Rutar, *Celjska kronika*, znanstvena priloga »Zori«, Vestnik 1875, 56—59.